

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Козак Ю.Г.

“ ___ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА

**на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності міжнародної економіки**

за темою:

Прямі іноземні інвестиції як фактор динамізації економічного розвитку Одеського
регіону

Виконавець

студентка факультету міжнародної економіки

Скалаух Анастасія Анастоліївна _____

/підпис/

Науковий керівник

к.е.н, доцент

Єрмакова Ольга Анатоліївна _____

/підпис/

Одеса 2016

Зміст

Вступ	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК ФАКТОРА ДИНАМІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ:	
1.1. Сутність поняття та основні риси прямих іноземних інвестицій у контексті динамізації економічного розвитку	5
1.2. Чинники та особливості залучення прямих іноземних інвестицій в економіку регіону на сучасному етапі світового економічного розвитку	13
1.3. Методи оцінки прямих іноземних інвестицій як фактора динамізації економічного розвитку	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК ФАКТОРА ДИНАМІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ:	
2.1. Аналіз сучасного стану прямих іноземних інвестицій у економічному розвитку Одеського регіону	28
2.2. Аналіз проблем прямого іноземного інвестування у економічний розвиток Одеського регіону	37
2.3. Аналіз економічних показників прямого іноземного інвестування у економічному розвитку Одеського регіону	43
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ:	
3.1. Покращення інвестиційного клімату Одеського регіону	52
3.2. Активізація транскордонного співробітництва у контексті залучення іноземних інвестицій в Одеський регіон	56
3.3. Стратегування процесу залучення прямих іноземних інвестицій в Одеську область	59
Висновки	65
Список використаних джерел	69
Додатки	73

Вступ

Актуальність теми. Однією з основних тенденцій сучасного етапу світового господарського розвитку стала економічна регіоналізація з істотною диференціацією регіонів за своїм природним, ресурсним, трудовим потенціалом і, відповідно, господарською спеціалізацією та рівнем соціально-економічного розвитку. За таких умов регіони характеризуються більшою або меншою привабливістю для ведення міжнародного бізнесу, тому кожному з них притаманні специфічні особливості у налагодженні економічних взаємовідносин із зовнішнім середовищем.

Особливу роль у розвитку такого співробітництва відіграють іноземні інвестиції. Проблема залучення інвестицій стоїть перед безліччю країн та регіонів, для Одеського регіону вона теж актуальна. Так як в регіоні не вистачає власних ресурсів, насамперед фінансових, необхідно залучати саме іноземні інвестиції. Вони допомагають внутрішньому економічному розвитку, а також відновленню національної економіки.

Мета. Виходячи з актуальності дослідження, метою даної роботи є розробка теоретичних та практичних засад соціально-економічного розвитку Одеської області на основі активізації процесу залучення прямих іноземних інвестицій.

Завдання. Обґрунтування теоретичної засади прямих іноземних інвестицій як фактора динамізації розвитку; з'ясування ролі прямих іноземних інвестицій у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіону; аналіз стану, обсягів і напрямків надходжень прямих іноземних інвестицій та соціально-економічного розвитку Одеської області; дослідження впливу надходжень прямих іноземних інвестицій на соціально-економічний розвиток Одеської області; аналіз впливу негативних факторів на залучення прямих іноземних інвестицій до Одеської області та визначення проблем залучення прямих іноземних інвестицій в область; розробка системи заходів щодо покращення умов залучення іноземних інвестицій задля сприяння соціально-економічному розвитку Одеської області.

Об'єкт. Процес залучення та використання прямих іноземних інвестицій, їх вплив на соціально-економічний розвиток Одеської області.

Предмет. Система організаційно-економічних заходів на регіональному рівні щодо створення сприятливих умов для залучення та ефективного використання ПІІ в Одеській області як фактора динамізації економіки регіону.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові та конкретно-наукові методи, а саме методи аналізу та синтезу, порівняння, статистичний аналіз, логічного та емпіричного пізнання, прогнозування (екстраполяції), методи економетричного аналізу (кореляційно-регресійного аналізу), застосовано системний підхід при викладенні матеріалу, що дало змогу розв'язати поставлені завдання. Для обробки та аналізу даних використовувались комп'ютерні програми (пакет аналізу Microsoft Office Excel 2007).

Інформаційна база. В основу дослідження було покладено наукові положення сучасної економічної теорії, праці вітчизняних та зарубіжних вчених в галузі прямого іноземного інвестування, статистична інформація та законодавча база.

Висновки

У дипломній роботі було визначено теоретичні й методичні засади дослідження. Визначено поняття та основні риси прямих іноземних інвестицій, чинники які впливають на залучення ПІІ та особливості їх залучення, а також були визначені методи оцінки прямих іноземних інвестицій.

Отже, "прямі іноземні інвестиції" - це сукупність грошових коштів або активів, які вкладуються в об'єкти підприємницької діяльності іноземними інвесторами, з метою отримання прибутку, а також для підвищення економічного, соціального, інноваційного та іншого стану підприємства або країни в цілому.

Визначили, що згідно законодавства України інвестиції можуть вкладатися у вигляді валюти, майна, цінних паперів, прав інтелектуальної власності та інших цінностей відповідно до законодавства. Були визначені переваги та недоліки ПІІ та не зважаючи на недоліки, більшість країн-реципієнтів все-таки дійшли висновку про домінування їхнього позитивного ефекту.

На приплив або відтік ПІІ впливає ряд чинників таких, як політичні, економічні, соціальні, правові, екологічні, географічні та інші чинники.

У роботі використано загальнонаукові та конкретно-наукові методи, а саме методи аналізу та синтезу, порівняння, статистичний аналіз, логічного та емпіричного пізнання, прогнозування (екстраполяції), методи економетричного аналізу (кореляційно-регресійного аналізу), застосовано системний підхід при викладенні матеріалу, що дало змогу розв'язати поставлені завдання. Для обробки та аналізу даних використовувались комп'ютерні програми (пакет аналізу Microsoft Office Excel 2007).

У результаті проведеного аналізу сучасного стану прямих іноземних інвестицій у економічному розвитку Одеського регіону, було з'ясовано, що найбільший приток інвестицій в основний капітал надходить від власних коштів підприємств та організацій. Розглянувши динаміку ПІІ в регіон, видно що обсяг зростає з кожним роком, але у 2015 році у порівнянні з 2014 роком він зменшився на 14,4%. Основні країни-інвестори прямих іноземних інвестицій в Одеський регіон це Кіпр, Нідерланди, Сінгапур, Велика Британія.

Одеський регіон відноситься до регіонів достатньо високої інвестиційної привабливості. Цьому сприяють такі фактори: вигідне геополітичне розміщення, високий рівень природно-ресурсної забезпеченості, дешева кваліфікована робоча сила, привабливі туристичні умови.

Проаналізовано проблеми прямого іноземного інвестування у економічний розвиток Одеського регіону за основними складовими та однією з головних причин, як зазначалося є недосконале законодавство. Іншими проблемами є некомпактна територія, обмеженість мінерально-сировинної бази, незадовільний стан транспортної інфраструктури, напружена екологічна ситуація, міграційний відтік працездатного населення, нерозвинутий інформаційний простір, незадовільний стан водопостачання та каналізаційного господарства, напружена політична ситуація, несприятливий імідж регіону та інші.

За двома напрямками було здійснено дослідження взаємовпливу прямих іноземних інвестицій та соціально-економічного розвитку регіону: вплив ПІІ на соціально-економічний розвиток регіону та вплив факторів соціально-економічного розвитку регіону на процес залучення ПІІ.

Отже, за результатами аналізу видно, що завдяки збільшенню інвестицій в регіон, ВРП, експорт товарів та реалізованої промислової продукції буде збільшуватись. Але зі зростанням науково-технічних робіт ВРП Одеської області буде знижуватись. При зростанні частки ПІІ у ВРП регіону рівень бідності населення буде зменшуватись, також буде зменшуватись кількість зайнятого населення. Це може обумовлюватись модернізацією та технічним прогресом. Також спостерігається значний вплив інноваційної складової на надходження іноземних інвестицій це обумовлено зростанням виконання наукових та науково-технічних робіт та зростанням щільності автомобільних доріг.

Розглянувши перспективи залучення прямих іноземних інвестицій у економічний розвиток Одеського регіону можна зазначити, що обсяг прямих іноземних інвестицій в Одеську область у 2016 році збільшиться порівняно з 2015 роком, це можна побачити за допомогою прогнозу та лінії тренду. Але ці обсяги не

значні та займають малу частку порівняно з іншими джерелами фінансування. Тому були запропоновані пропозиції щодо вдосконалення інвестиційного клімату:

- формування прозорого регіонального інвестиційного ринку;
- здійснення більш прогресивних проектів пов'язаних з інноваціями;
- формування інформаційної відкритості та привабливого іміджу регіону, шляхом оприлюднення інвестиційної привабливості окремих територій області, а також розробити рейтинг їхньої інвестиційної привабливості;
- надання пільг іноземним інвесторам;
- створення нових та удосконалених відомих засобів зниження ризику;
- розвиток інфраструктури інвестиційної діяльності шляхом створення агентств і організацій, які будуть розробляти програми і проекти, котрі сприятимуть прямим іноземним інвестиціям;
- вивчення доцільності використання світового досвіду у фінансуванні інвестиційних процесів, особливо інструментів, що дозволяють оперативно залучати додаткові фінансові ресурси в необхідному обсязі;
- упорядкування регулювання інвестиційної діяльності на регіональному рівні;
- оптимізація інвестиційних стимулів;
- залучення вітчизняних підприємств, організацій до участі в міжнародних ярмарках, виставках;
- підвищення інвестиційної привабливості господарюючих суб'єктів шляхом їх реструктуризації.

Активізація транскордонного співробітництва є також перспективою залучення ПІІ. Для того, щоб воно було ефективним необхідно здійснювати політику в цьому напрямі. Потрібно розвивати прикордонні території, а саме розбудовувати прикордонну інфраструктуру та впроваджувати проекти у сфері міжнародної співпраці.

Для залучення іноземних інвестицій в Одеську область були визначені стратегічні цілі шляхом здійснення оперативних цілей через визначені завдання. За основу була взята Стратегія розвитку Львівської області, на прикладі якої був розглянутий Одеський регіон.

Була приділена увага й інформаційному забезпеченню інвестиційної діяльності Одеської області. Розглянутий сайт "INVESTMENT AGENCY", агентства з питань інвестицій та розвитку. Цей сайт є дуже важливим для залучення інвесторів, на ньому опубліковується інформація про регіон та проекти. Але він є недосконалим та потребує деяких виправлень таких, як: створити сайт на декількох основних мовах, це українська, англійська, німецька, французька, а також мова основних інвесторів Одеського регіону; інформацію повинно розташовувати більш локанічно та комфортно для перегляду; не вистачає опису про перспективні сфери, рекреаційні зони, інфраструктуру, агробізнес, заповідні зони та інші галузі, які потребують уваги та грошових вкладень; створити інформацію про кожний район Одеської області.

Отже, можна сказати що Одеський регіон є перспективним для іноземних інвесторів, хоча і має проблеми та недоліки. Прямі іноземні інвестиції - це шлях до розвитку регіону, до підвищення життєвого рівня населення, економічного зростання та наукового і інноваційного прогресу.

Література:

1. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19.03.1996 р. №93/96 : за станом на 04.07.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Реверчук С. К. Инвестология: наука про інвестування: [Навч.посібник] / С. К.Реверчук , Н. Й. Реверчук, І. Г. Скоморович [та ін.]. – Атіка, 2001. – 264 с.
3. Hymer, Stephen H. The International Operations of National Firms: A Study of Direct Foreign Investment / Hymer, Stephen H. – (MIT Press)., 1976. – 253п.
4. Приходько С. В. Российские прямые инвестиции за рубежом: основные тенденции и последствия для национальной экономики / С. В. Приходько, А. А. Пахомов, Н. П. Валовик // Институт экономики переходного периода. – 2008. – 126с.
- 5.Dunning, J.H. Multinational Enterprises and Global Economy / Dunning, J.H. – Reading: Addison – Wesley Publishing Company. – Chapter 3.
- 6.Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом: [монографія] / А. А. Пересада. – К. : Лібра, 2002. – 472 с.
7. Рогач О. І. Міжнародні інвестиції: Теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій: [Підручник] / О. І. Рогач. – К.: Либідь, 2005. – 720 с.
8. Тесля С. М. Прямі іноземні інвестиції як економічна категорія, їх суть та класифікація / С. М. Тесля // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.3. – С. 131-139.
- 9.Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436- IV: за станом на 16.07.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
10. Козак Ю.Г. Международная экономика. В 2-х томах.-Т.1 Международная микроэкономика. Учебное пособие. 4-е изд. перераб. и доп. - К.: Центр учебной литературы, 2013. - 302 с.
11. Говорушко Т.А., Обушна Н.І/ Сутність прямих іноземних інвестицій та їх класифікація. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10871/1/20134>.

12. Пересада А.А. Інвестування / Пересада А.А., Смірнова О.О., Онікієнко С.В. — Київ: КНЕУ, 2001. — 251 с.

13. Загородников С. Регулирование прямых иностранных инвестиций в Венгрии, Польше и Чехии // Инвестиции в России. — 2004. — №2. — С.16—22.

14. Регулювання прямих іноземних інвестицій [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://ua-referat.com/%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D1%8F%D0%BC%D0%B8%D1%85_%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D1%96%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%86%D1%96%D0%B9

15. Єрмакова О.А., Козак Ю.Г. Зовнішньоекономічна діяльність регіону: навчальний посібник / О.А. Єрмакова, Ю.Г. Козак – Одеса, 2013. – 332 с.

16. Семенова Н.В./ Методи оцінки ефективності прямого іноземного інвестування/ Європейські перспективи №5, 2013.- с.198-201

17. Харламова Г.О. Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці / Г.О. Харламова // Актуальні проблеми економіки. - 2009. – №12(102). – С. 232-239.

18. Маргіта Н.О. Методологія дослідження впливу прямого іноземного інвестування на економічне зростання регіону / Н.О. Маргіта // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.15 – С.236-240.

19. Гришаєва Ю.Г. Методичний інструментарій до визначення факторів впливу на формування інвестиційної привабливості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Znpchdtu/2009_24/articles/45_grushaeva.pdf

20. Федоренко В.Г., Проценко Т.О., Солдатенко В.В., Степанов Д.В. Економічні та організаційно-правові аспекти іноземних інвестицій в Україні : монографія. – Ірпінь : Національна академія ДПС України, 2004. – 398 с.

21. Товкан М.Н. Инвестиции в природоохранную деятельность в рыночных условиях // Вісник ОДЕКУ: Науковий журнал. – Одеса: вид. «ТЕС», 2012. – Вип. 13. – С.94-99.

22. Волкова А.А. Влияние рисков на инвестиционную привлекательность предприятий Причерноморского региона [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4022>

23. Офіційний сайт Головного управління статистики в Одеській області. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>

24. Носова О. В. Інвестиційний клімат в Україні: основні напрями поліпшення / О. В. Носова // Стратегічні пріоритети. — 2008. — № 1(6). — С. 59—65.

25. Герзанич В.М. Основні недоліки та проблеми залучення іноземних інвестицій в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2929>

26. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року. - Розроблена на виконання доручення Президента України від 15 вересня 2011 року №272 - VI. - http://oda.odessa.gov.ua/files/oda/social-ekonomik-rozvitok/strateg_ya_ekonom_chnogo_ta_soc_al_nogo_rozvitku_odes_ko_oblast_do_2020_roku.pdf

27. Статистичний щорічник "Одеської області за 2013 рік" [за ред. Копилової Т.В.]. - К: Державна служба статистики України, 2014. - 496 с.

28. Офіційний сайт Державної служби статистики в Україні. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

29. Єрмакова О.А. Зовнішньоекономічна діяльність регіону: інституційні важелі вдосконалення: монографія / О.А. Єрмакова ; Одес. нац. екон. ун-т. – Одеса: Інтерпрінт, 2014. –312 с.

30. Мігущенко Ю.В. Механізми підвищення ефективності використання туристичного потенціалу прикордонних територій західних регіонів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1511/>

31. Проект структури стратегічних, операційних цілей та завдань Стратегії розвитку Львівської області на період до 2027 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://loda.gov.ua/upload/users_files/22/upload/Strategy-LV-OBL.pdf

32. INVESTMENT AGENCY [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://invest.odessa.gov.ua/>.